

Урок історії рідного краю

9 клас

Тема. Духовне життя краю у другій половині XIX століття

Мета: охарактеризувати особливості релігійного життя на наших землях; порівнювати духовне життя українців Наддніпрянщини і західноукраїнських земель; виховувати в учнів почуття віротерпимості та патріотизму.

Тип уроку: урок-лекція.

Обладнання: мапа України та Російської імперії.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Актуалізація знань учнів

1. Яким було життя пересічних жителів краю наприкінці XVIII – на поч.. XIX ст.?
2. Порівняйте становище сільського і міського населення краю.
3. Розкажіть про особливості освіти.

III. Мотивація навчальної діяльності

Повідомлення теми, мети уроку.

Протягом другої половини XIX ст. духовно-релігійне життя України визначала російська православна церква. Проте не всі священники ставали слухняним знаряддям зросійщення українського народу. Незважаючи на суворі заборони, патріотично налаштовані вихованці Київської духовної академії та духовних семінарій створювали таємні гуртки, вивчали українську історію, літературу й етнографію. Із родин духовенства вийшли відомі українські вчені та письменники: М. Грушевський, І. Нечуй-Левицький, П. Житецький, О. Кістяківський, С. Руданський, Ю. Січинський, С. Єфремов та ін.

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Духовне життя України в XIX ст.

XIX століття — період високого розвитку української культури, яку творили широкі народні маси і патріотично налаштована українська інтелігенція. Однак православна церква України, перейшовши під владу Петербурга, уже не відігравала значної ролі в розвитку української культури. Перехід до Російської імперії монастирських і церковних земель у 1736 р. був ударом по українській церкві, підірвав її матеріальні можливості. Особливо боляче це відбилося на становищі Києво-Могилянської академії, яка утримувалася за рахунок виділених їй земель. Церковна верхівка, її вплив на духовне життя народу значною мірою залежали від митрополита. Враховуючи це, царизм вів таку лінію, яка перешкоджала українцям обіймати цю посаду. З кінця XVIII до початку XX ст. Київську митрополічу кафедру очолювали переважно росіяни, які зовсім не цікавилися життям цього краю. Кінець XVIII – початок XIX ст. в історії України і православної церкви стали періодом їх включення до складу Російської імперії. Плани імператора Миколи I

стосовно Правобережжя – «ввести край сей силою возвышения православия и элементов русских в безразличное единение с великорусскими губерниями» – можна вважати метою імперської політики щодо всієї України.

Російський уряд надавав православній церкві особливу роль у здійсненні своєї політики. Церква розглядалася як складова частина державно-бюрократичної системи і один із гарантів соціального спокою в імперії.

2. Особливості духовного життя нашого краю

Знання нашої минувшини наповнює та збагачує сьогодення, торує шлях у майбуття. Ця істина має утверджуватися в небайдужому ставленні окремої людини та суспільства загалом до матеріальних пам'яток старовини, до їх пізнання, охорони й реставрації, адже охорона та популяризація культурно-мистецької спадщини задекларована як складова частина державної політики нашої держави.

Неповторна єдність ландшафту й архітектури, майстерність багатьох поколінь будівничих, що без честолюбства довершували геніальне творіння природи кількома тактовними штрихами, вражали в усі часи.

У храмовому будівництві Зарічненщини впродовж сторіч сформувалися справді унікальні типи храмів.

Поліські дерев'яні храми північно-поліського типу з дзвіницею на вхідному фасаді як особливий різновид традиційних культових будівель на території регіону існували порівняно недовго (XVIII – I-ша пол. XIX ст.), утворивши в нашому районі невелику компактну групу культових споруд.

І завдяки цьому архітектурна спадщина нашого краю має надзвичайно велике значення для історії архітектури України.

Найдавнішими архітектурними пам'ятниками в Зарічненському районі, без сумніву, є церкви. Церковні будівлі Свято-Миколаївська церква «Архистратига Михаїла» в с. Вичівка (1834 рік), «Різдва Божої Матері» в с. Муравин (1870 рік), «Параскеви-мучениці» в с. Морочно (1815 рік), «Святої Покрови» в с. Новорічиця є віковими носіями тисячолітнього життя поліщуків та цікавими історичними та архітектурними спорудами. Справжньою мистецькою пам'яткою дерев'яної монументальної архітектури є церква «Святого Дмитра Солоунського», що в с. Серники. Вчені припускають, що церква побудована у 1770 році.

V. Узагальнення та підбиття підсумків уроку

1. Проаналізуйте характерні риси церковно-релігійного життя в українських землях у другій половині XIX століття.
2. У чому полягала особливість релігійного життя на наших землях.

VI. Домашнє завдання

Опрацювати конспект. Підготувати доповіді про найстаріші церкви району.